

Małgorzata Bobrowska

Międzynarodowe projekty wymiany dzieci i młodzieży na przykładzie realizacji Fundacji „BEZLIK”

Fundacja „BEZLIK” powstała w 2017 roku aby wspierać pracę Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Mikuszewie. MDSM Mikuszewo jest placówką edukacji pozaformalnej, która dzięki zapleczu noclegowemu, salom seminaryjnym oraz współpracy z edukatorami i edukatorkami edukacji pozaszkolnej może przyjmować grupy na kilkudniowe międzynarodowe wymiany dzieci i młodzieży.

Sam dom spotkań ma wieloletnią historię w realizowaniu projektów i funkcjonuje z krótką przerwą od 1997 roku. Przez ten czas był nie tylko miejscem spotkań, wymian oraz szkoleń międzynarodowych ale stał się również częścią działań społeczności lokalnej. Wpisując się w obraz tej wielkopolskiej wsi w różnych etapach swojej działalności współpracował z Ochotniczą Strażą Pożarną, Gminnym Domem Kultury, Parafią w Czeszewie, okolicznymi szkołami czy Warsztatem Terapii Zajęciowej.

Międzynarodowy Dom Spotkań Mikuszewo powstał dzięki zaangażowaniu przedstawicieli i przedstawicielek Gminy Miłosław oraz osobom związanym z polsko niemieckimi wymianami dzieci i młodzieży, które chciały stworzyć niezależne miejsce międzynarodowych wymian młodzieży. W centralnej Polsce jest to jedyna placówka tego typu, a w całej Polsce działa obecnie 6 domów w formie MDSMu.

Dom funkcjonuje jako spółka, a część udziałów nadal ma Gminy Miłosław. Dlatego też otrzymujemy duże wsparcie od przedstawicieli gminy w naszych staraniach angażowania młodzieży lokalnie i zachęcania ich do działań w swoich regionach. Grupy, spotykając się w tym zabytkowym dworku na obrzeżach wsi Mikuszewio nie mają wiele bodźców z zewnątrz co daje możliwość skupienia się na integracji grupy oraz na wspólnym realizowaniu tematu. Ta atmosfera sprzyja zarówno integracji, jak i rozwojowi grupy oraz każdej osoby z osobna.

Ze względu na geograficzne położenie Mikuszewa znaczną część realizowanych przez fundację projektów tworzą polsko niemieckie wymiany dzieci i młodzieży. Naszą organizacją partnerską z Niemiec jest Stowarzyszenie HochDrei e.V., Hillerische Villa oraz JUBI Unterfranken. Dotacje współfinansujące spotkania młodzieży pozyskujemy od Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży. Projekty w ciągu roku szkolnego przygotowywane są we współpracy z szkołami z Polski i Niemiec. Tematyka projektowa jest dopasowana do potrzeb grup, które przyjeżdżają do Mikuszewa. Czasami życzeniem szkół jest aby opracować wspólnie w międzynarodowej grupie temat, który nawiązuje do programu nauczania. Znacznie częściej jednak edukacja pozaformalna jest słusznie uważana za uzupełnienie edukacji formalnej, czyli tej szkolnej. Z takim podejściem najczęściej planujemy projekty trenujące kompetencje miękkie, na co nie ma czasu w szkole, realizującej podstawę programową i przygotowującej młodzież do egzaminów. Kompetencje miękkie i ich rozwój są jednak niezmiernie ważne w rozwoju człowieka i przygotowaniu do życia w społeczeństwie oraz do współdziałania w życiu zawodowym. Ważnym elementem takich projektów jest rozwijanie umiejętności współpracy i ćwiczenie pracy zespołowej. W czasie planowania i realizacji projektów w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży dajemy szkołom możliwość pochylecia się nad tym aspektem edu-

kacji. Poprzez działania w ramach naszych projektów zachęcamy młodzież do zaangażowania społecznego w działania lokalne. Ważne jest aby zdobyte umiejętności przez praktyczne działania na miejscu można było przenieść po powrocie do szkół również do własnego środowiska. W celu przeciwdziałania wykluczeniom i przemocy staramy się uwzględnić również aspekt edukacji antydyskryminacyjnej w programach naszych działań. Jest to szczególnie ważne poprzez coraz bardziej zróżnicowane społeczeństwo w Europie, również w Polsce. Ważne jest, aby dorastająca młodzież uczyła się szacunku do inności i akceptacji różnorodności, najlepiej w inkluzyjny sposób. Tolerancja, otwartość, integracja powinny zamieniać się w akceptację i inkluzję. Społeczeństwo jest bardziej zróżnicowane niż nam się wydaje. Różnice odnoszą się nie tylko do pochodzenia czy orientacji seksualnej, ale również m.in. do wyglądu, wyznania, statusu społecznego, miejsca zamieszkania, sprawności fizycznej lub jej braku. W czasie warsztatów młodzież często widzi tę różnorodność już w ramach międzynarodowej grupy, z którą współpracuje. Jest to nierzadko ważne i otwierające doświadczenie, które pokazuje jak dobrze można ze sobą współpracować właśnie dzięki tej różnorodności.

Co roku realizujemy również projekty trójstronne zapraszając do współpracy, oprócz grupy z Niemiec osoby na co dzień mieszkające na Ukrainie, w Czechach lub w Białorusi. Takie projekty są też dotowane przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży i dają często jedyną możliwość niektórym młodym ludziom na zagraniczny wyjazd. Dążymy do tego aby projekty były kontynuowane w ramach rewizyty tej samej grupy w niemieckim domu spotkań, tak aby mogły pokazać swój kraj grupie ze szkoły partnerskiej. Znacznie rzadziej udaje nam się zorganizować spotkanie w kraju trzeciego partnera wymiany.

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży jest organizacją z prawie 30

letnią historią. Dzięki dotacjom, które mogą pozyskać zarówno domy spotkań, jak i bezpośrednio szkoły, powstaje wiele inicjatyw polsko niemieckich wymiany dzieci i młodzieży. Organizacje realizujące wymiany są formalnie dzielona na szkolne oraz pozaszkolne i obsługują je różne biura PNWM – jedno w Warszawie, a drugie w Poczdamie. Ze statystyk podanych przez PNWM w sprawozdaniu z działalności w roku 2019 wynika, że więcej przeprowadzonych wymian było projektami szkolnymi. Prawie o połowę mniej było wymian pozaszkolnych. Patrząc na kraj goszczący grupę realizacje rozkładają się w Polsce i w Niemczech prawie po równo, z lekką tendencją większej ilości działań w Polsce. Kiedy przyjrzymy się bliżej szczegółowym danym w Polsce to wydać, że w obszarze przygranicznym tych projektów jest najwięcej, stanowią one łącznie 31,6% wszystkich zrealizowanych w roku 2019 na terenie Polski projektów. Jednak ważną rolę w promocji i realizacji działań polsko niemieckich odgrywa Wielkopolska, gdzie przeprowadzono w 2019 roku 9,8% wszystkich dotowanych wydarzeń, a znacząca część z nich odbyła się w Mikuszewie.

Projekty edukacji pozaformalnej bazują na metodach w których osoby uczestniczące uczą się przez doświadczenie. Uważamy, że w ten sposób można ćwiczyć w bardziej efektywny sposób kompetencje miękkie, rozwój, samorozwój. Jest to równocześnie dobre narzędzie do przeprowadzenia integracji grupy. Trenerki i trenerzy prowadzący spotkanie starają się uczestniczyć w ćwiczeniach – w ten sposób lepiej poznają młodzież, integrują się z grupą, a dodatkowo wszyscy bardziej się otwierają i mniej krępują przy kolejnych działaniach i ćwiczeniach. Poprzez intensywnie przeprowadzoną integrację w fazie początkowej projektu udaje nam się w wysokim stopniu otworzyć młodych ludzi na siebie wzajemnie oraz na wspólne działanie. Powstają znajomości i przyjaźnie, które nierzadko trwają kolejne lata. Wartościowym aspektem edukacji pozaformalnej jest proces podążania za

grupą. Programy pisane są ramowo tak, aby była przestrzeń na dopasowanie planów do aktualnych potrzeb grupy. Jest to działanie często obce młodzieży, chcą wiedzieć co i dlaczego grupa ma zrobić. Potrzebują poznać cel działań, trudne do zrozumienia jest, że sam proces jest celem, a efekt końcowy przyjemnym dodatkiem do zachodzącego rozwoju.

Pierwszy duży trójstronny projekt zorganizowaliśmy w 2018 roku. Był to projekt polsko-niemiecko-ukraiński pod tytułem „Budowanie mostów”. Młodzi ludzie po wspólnej integracji zastanawiali się co jest dla nich ważne, jak zróżnicowanie społeczeństwa wpływa na nas i nasz rozwój. Przez czas swojego pobytu w Mikuszewie młodzież przygotowała się aktywnie do udziału w regionalnych obchodach dnia naszego gminnego miasta, gdzie mieli zarezerwowane stoisko na które mieli przygotować atrakcje dla społeczności lokalnej. Grupa zdecydowała się na przygotowanie gier i zabaw pokazujących zróżnicowane jest nasze społeczeństwo. Były gry dotyczące ról społecznych przypisanych stereotypowo do naszych płci, były zadania w odniesieniu do różnych niepełnosprawności, ale również dotyczących orientacji seksualnych. Uczestnicy i uczestniczki pozytywnie przyjęli zaangażowanie młodzieży i dobrze bawili się w trakcie wykonywania zadań. Młodzież z projektu wyszła bogatsza o doświadczenie i świadomość jak wiele jest możliwości do zaangażowania w życie społeczności lokalnej.

Zdjęcie 1.: Zdjęcie z projektu „Budowanie mostów” wykonane przez Zofię Bobrowską

W 2019 roku projekt realizowany przez Fundację „BEZLIK” został wyróżniony w konkursie Nagrody Młodzieży PNWM. Celem projektu „Ponad granicami” było poznanie i integracja społeczna młodzieży z Polski i Niemiec oraz wspólne działanie edukacyjno-artystyczne zakończone pokazem otwartym dla społeczności lokalnej. W czasie przygotowań do przedstawienia młodzież dyskutowała na temat granic – tego co nam dają i w jaki sposób nas ograniczają. Dyskusje były długie i intensywne, co wzmacniała różnorodność grupy. Z Polski młodzież przyjechała z dwóch szkół, w tym mieszkający w Polsce Romowie. Ze szkoły w Niemczech grupa była wielokulturowa. Refleksjom i konkluzjom dyskusji nadana została teatralna forma, umożliwiającą wyrażenie przemyśleń i emocji polsko-niemiecko-romskiej grupy wobec zgromadzonej publiczności. Młodzież bardzo żyła się w czasie projektu, otworzyli się na siebie – było to ważne doświadczenie wspominane przez uczestników i uczestniczki w szkołach

jeszcze przez dłuższy czas.

Zdjęcie 2.: Zdjęcie z projektu „Ponad granicami” wykonane przez Joannę Woźną

Udział w wymianie Polsko-Niemieckiej jest dla młodzieży bardzo rozwijającym doświadczeniem. Wspólnie spędzony czas z grupą z sąsiedniego kraju jest przeżyciem niezapomnianym, o którym uczestnicy i uczestniczki jeszcze długo rozmawiają, wspominają wspólny czas zarówno w szkole, jak i w domu. Otwartość, ciekawość świata i drugiej osoby oraz zaangażowanie we wspólne działania to tylko niewielka część umiejętności, które rozwijają młodzi ludzie w trakcie takich spotkań. Udział w projektach realizowanych w Międzynarodowych Domach Spotkań Młodzieży to dodatkowo wzbogacające doświadczenie edukacji pozaformalnej. Wspólnych działań między partnerami edukacji formalnej i pozaformalnej powinno zostać wpisane na stałe w program pracy z młodzieżą. Jest to często jedyna okazja do rozwijania kompetencji miękkich, umiejętności społecznych takich jak komunikacja, współpraca w zespole czy zaangażowanie lokalne.

Co roku organizujemy w Mikuszwie szkolenia dla osób pracujących z młodzieżą. Przeważnie są to kilkudniowe szkolenia dla osób, które działają w obszarze polski niemieckiej współpracy, a samo szkolenie przebiega jak nasze typowe programy wymiany dla dzieci i młodzieży. Uczestniczki i uczestnicy są zarówno z Polski i z Niemiec. Grupa wspólnie omawia jakie możliwości daje nam praca w międzynarodowym zespole, co może młodzież zyskać biorąc udział w podobnych projektach, kwestie prawne wymian młodzieży oraz różnice jakie są w polskim i niemieckim prawie. Organizujemy również szkolenia dla nauczycieli, nauczycielek, edukatorów i edukatorek, którzy chcą w pracować z młodzieżą zajmować się tematem praw człowieka. Szkolenia są bardzo wartościowe i oparte w dużej mierze na ćwiczeniach praktycznych i są często jedyną formą zapoznania się i zagłębienia w temacie edukacji pozaformalnej.

Fundacja od początku swojego istnienia zajmuje się również wzmocnieniem dziewczyn i młodych kobiet. Widzimy potrzebę działania na rzecz wzmocnienia tej grupy społecznej, ponieważ nadal mierzą się często w życiu z nierównym bądź dyskryminującym traktowaniem. Od lat współorganizujemy w Niemczech polsko niemieckie projekty dziewczęńskie z okazji Międzynarodowego Dnia Dziewczyn obchodzonego od 2011 roku 11. października. Obchody Dnia Dziewczyn organizujemy również od trzech lat w Poznaniu w ramach naszych działań warsztatowych. Nasze warsztaty odbyły się już w kilku cyklach. Wszystkie tematy warsztatów były wybierane i współtworzone z nastolatkami uczestniczącymi w zajęciach. Pierwszy cykl dotyczył wzmocnienia dziewczyn, wspólnego zapoznania się z ich prawami, poszerzenia perspektyw i horyzontów. Dziewczyny poznawały życiorysy ciekawych kobiet, szukały ich śladów w Poznaniu, przeprowadzały eksperymenty, a na zajęciach z dramy trenowały głośne mówienie „nie”, a nawet tupnięcie nogą. W czasie drugiego cyklu dziewczyny pozna-

wały i rozwijały umiejętności, które stereotypowo nie są uważane za kobiece – wspólnie naprawialiśmy rowery, budowaliśmy drewniane donice, tworzyliśmy podcasty i strony internetowe. Te zajęcia sprawiały uczestniczkom bardzo dużo przyjemności. Ostatni cykl tych zajęć dotyczy tworzenia ich magazynu, który będzie środkiem przekazu ważnych dla dziewczyn tematów, przeżyć, doświadczeń czy działań. Magazyn powstaje w formie internetowej i będzie przedstawiać nie tylko tekst i zdjęcia, ale również filmy czy podcasty tworzone przez grupy dziewczyn.

Zdjęcie 3.: Zdjęcie z projektu „Świetlica dziewczęńska” wykonane przez Justynę Śmidowicz-Cegłę

Naszą działalność dzielimy jak widać na przedstawionych przykładach na dwa obszary. Pierwszym dużym jest działanie w ramach wymian polsko niemieckich na rzecz otwartości, tolerancji i współpracy. Staramy się zachęcać młodzież i szkoły do udziału w naszych projektach. Promujemy ideę edukacji pozaformalnej i antydyskryminacyjnej. Drugim celem jest realizowanie warsztatów wzmacniających i rozwijających nastolatki oraz

stworzenie w regionie sieci inicjatyw na rzecz nastolatków i młodych kobiet z działaniami równościowymi, antydyskryminacyjnymi oraz wzmacniającymi postawy obywatelskie i zaangażowanie lokalne.